

Lintulahdet Life

– monipuolisella hoidolla lisää kosteikkolintuja

Kosteikkolinnuston elinolojen kohentaminen onnistui erinomaisesti.

Nykyään kuulee usein sanottavan, että metsästäjät ovat luonnonsuojelijoita ja parhaita luonnonhoitajia. Kaikki kansalaiset eivät varmaankaan halua tällaisia lausahduksia allekirjoittaa, mutta tiettyä perää niissä kuitenkin on. Lintulahdet Life -hanke on malliesimerkki metsästäjien ja muiden luonnonhoitajien yhteistyöstä.

Metsästäjät ovat vuosikymmenten saatossa perustaneet tai kunnostaneet tuhansissa laskettavan määrän kosteikoita ja pitävät monin paikoin vieraspetokantoja kurissa. Metsästäjien kiinnostus kosteikkolintuja ja niiden hyvinvointia kohtaan sekä ututtera pyynti-into on nykyään enenevässä määrin havaittu myös muiden maassamme luontoa hoitavien tahojen suunnalla. Lintulahdet Life -hanke on hieno esimerkki siitä, miten metsästäjien ja muiden luonnonhoitajien yhteistyö kantaa hedelmää. Euroopan komissio valitsikin Lintulahdet Lifen hiljattain yhdeksi viidestä ”Best of the Best” LIFE Nature -hankkeesta yli sadan vuosina 2007 ja 2008 loppuneen LIFE Luonto -hankkeen joukosta.

Monipuolista kosteikkoluonnon hoitoa

Lintulahdet Lifessa hoidettiin ja kunnostettiin vuosina 2004–2007 monipuolisesti Suomenlahden muuttoreitillä sijaitsevia lintuvesiä. Paikallisten metsästäjien toteuttama vieraspetojen, minkin ja supikoiran, tehopyynti oli yksi luonnonhoidon menetelmistä. Laajassa hankkeessa kosteikkoympäristöjä hoidettiin monilla muil-

lakin tavoilla, esimerkiksi lisäämällä avoveden määrää, raivaamalla puustoa, perustamalla rantaniittyjä, lisäämällä alueiden laidunnusta sekä kaivamalla hyönteisallikoita.

Hankkeen puitteissa myös suunniteltiin alueiden hoitoa ja käyttöä sekä parannettiin luonnontarkkailua palvelevia opasteita ja muita rakenteita. Myös ympäristökasvatuksen tarpeisiin valmistui hankkeen tiimoilta monenlaista materiaalia. Uudenmaan ja Kaakkois-Suomen ympäristökeskusten koordinoiman hankkeen yhteistyötahojen lista on pitkä. Mukana yhteistyössä olivat muun muassa Uudenmaan ja Kymen riistanhoitopiirit, Suomen ympäristökeskus, muuttamat alueen kaupungit, lintu- ja luontojärjestöjä, Helsingin yliopisto sekä paikalliset metsästäjät.

Vieraspetojen tehopyynti onnistuu monipuolisin menetelmin

12 hankekosteikolta pyydettiin neljässä vuodessa 1337 supikoiraa ja 400 minkkiä. Supikoiran pyynnissä käytettiin elävänä pyytäviä loukkuja, haaskalta kytäämistä ja erilaisia koirametsästysmuotoja.

Pyyntimenetelmät valittiin kunkin alueen erityispiirteiden mukaan. Vilkkaassa ulkoilukäytössä olevilla kohteilla, Viikin Vanhankaupunginlahdella Helsingissä ja Espoon Laajalahdella sekä Porvoon Ruskiksella, supeja pyydettiin hyviksi havaittujen Kanu-loukkujen lisäksi elävänä pyytävillä piilopyydyksillä. Piilopyydykset eivät vedä pyyntitehossa vertoja Kanulle, mutta ne voidaan sijoittaa lähelle ulkoilupolkuja ilman suurta ilkvallan riskiä. Minkkejä pyydettiin heitappavilla raudoilla ja elävänä pyytävillä loukuilla sekä lehtipuhallin-koira-haulikko -menetelmällä.

Pyynnin toteuttivat paikalliset metsästäjät. Hankkeen alussa kaikille kohteille tehtiin petopyyntisuunnitelmat ja hankevaroilla ostettiin pyyntiin tarvittavat pyyntilaitteet. Pyytäjien talkoopanos oli valtava – kullakin kohteella pyyntiin ja sen valmisteluihin kului vuodessa keskimäärin 700 tuntia. Tämän urakan nämä pyyteettömät luonnonhoitajat tekivät pientä kulkorvausta vastaan. Paikoin taisi käydä jopa niin, että kulkorvaus ei riittänyt kulujen kattamiseen – tehokkaan vieraspetoiston vaatimaan työmäärä yllätti hankkeen suunnittelijat.

Vaikka petojen poistaminen osoittautui työlääksi, onnistuttiin kosteikkojen petomääriä vähentämään. Tarkimmin petojen määrää seurattiin Vanhankaupunginlahdella ja Laajalahdella, missä Helsingin yliopiston tutkijat mittasivat petotiheyttä hajupostimenetelmällä koko hankkeen ajan. Hajuposteilla käyneiden petojen määrä osoitti todeksi pyytäjien havainnot – voimakkaalla pyynnillä supikoirien määrä saatiin laskemaan murto-osaan alkuperäisestä ja pysymään alhaisena.

Kosteikkojen minkkikannan pysyvä harventaminen ei ollut helppoa. Minkkisaalis pysyi koko hankeajan varsin tasaisena, mikä viittaa siihen, että pysyvämpiä minkkityhjiöitä ei saatu aikaan. Tämän ei kuitenkaan tarvitse tarkoittaa sitä, että talven ja kevään pyynneistä ei olisi ollut hyötyä alueiden muulle eläimistöille.

Seuranta osoitti linnustovaikutukset

Hoitotoimien vaikutuksia seurattiin linnusto-, kasvillisuus- ja hyönteisseurannoin. Linnustoseurantaan sisältyi pesivien kosteikkolintujen kartoituskasvustoja sekä muuttolintulaskentoja kaikilla kohteilla hankkeen alussa ja lopussa.

Kosteikkojen monimuotoisuutta kannattaa vaalia. Rehevillä ja ruovikkoisilla kosteikoilla rantaniityt pysyvät avoimina vain, jos niitä hoidetaan niittämällä tai laiduntamalla. Helsingin Vanhankaupunginlahdella rantaniityjä pitävät auki kyytöt. Tarvittaessa hoitotoimia tehostetaan niittämällä. Ilman vieraspetojen tehokasta vähentämistä niityillä pesivien lintujen pesät ja poikaset menevät herkästi parempiin suihin.

Kaikki linnustoseurannasta saadut tulokset puhuvat sen puolesta, että hankkeen päätavoite, kosteikkolinnuston elinolojen kohentaminen, onnistui erinomaisesti.

Kosteikkoympäristöä monipuolistaneet toimenpiteet, tehokas pienpetopyynti ja avointen rantaniityjen määrän kasvu lisäsivät merkittävästi alueella pesivien vesilintujen ja kahlaajien laji- ja yksilömääriä. Kahlaajista pikkutyllin, työttöhyypän, taivaanvuohen ja punajalkaviklon parimäärät kasvoivat lähes 55 prosenttia. Pesivistä vesilinnuista niityjen määrän lisääntymisestä hyötyivät haapana, heinätavi ja lapasorsa. Haapanan parimäärä kasvoi 34, heinätavin 20 ja lapasorsan 52 prosenttia.

Kohteilla levähtävien vesilintujen kokonaisyksilömäärä kasvoi keväällä 42 prosenttia ja syksyllä 80 prosenttia. Puolisukeltajien määrä kasvoi keväällä ja syksyllä 50 prosenttia ja hanhien määrä kolminkertaistui keväällä ja nelinkertaistui syksyllä. Tässä mainittujen lajien lisäksi monet alueilla levähtävät kahlaajat hyötyivät laajentuneista niityalueista.

Maassa pesivien kosteikkolintujen poikastuotto parani

Pienpetojen pyynnillä näyttäisi Lintulahdet Lifen kosteikoilla kertyneiden kokemusten perusteella olevan eniten vaikutusta maassa pesivien kosteikkolintujen pesintämenestykselle. Monet kahlaajat sekä puolisukeltajasorsat hyötyvät pesärosvojen vähenemisestä.

Pääkaupunkiseudun lintuvesillä vuosina 2002–2004 toteutetun Lintulahdet Lifea edeltäneen Tulokaspedot lintuvesillä -hankkeen tieteellisten analyysien ja Lintulahdet Lifen seurantojen perusteella supikoiran ja minkin pyynnistä

Pyytäjien talkoapanos oli valtava.

Voimakkaalla pyynnillä supikoiren määrä saatiin laskemaan murto-osaan alkuperäisestä ja pysymään alhaisena. Pynnin toteuttivat paikalliset metsästäjät.

hyötyivät selvästi ainakin nokikana, haapana, heinäorsa, työttöhyypä, silkkiuikku ja rusko-suohaukka. Tulokaspedot lintuvesillä -hankkeen tulosten perusteella myös kyhmyjoutsen näytti ehkä hieman yllättävästikin hyötävän kosteikkojen pienpetopyynnistä.

Pynnin vaikutuksen mittarina käytettiin poikuetta paria kohden -indeksiä. Tulokaspedot lintuvesillä -hankkeen tuloksista voi lukea tarkemmin Suomen Riistanhoito-Säätiön ja Riista- ja

Lintulahdet LIFE pähkinänkuoressa

■ Lintulahdet Life -hankkeen tavoitteena oli turvata Suomenlahden muuttoreitillä sijaitsevien Natura 2000 -verkoston kosteikkojen luontoarvoja sekä edistää kosteikoille erikoistuneiden lintu- ja luontodirektiivin eliölajien suotuisaa suojelutasa. Erityisesti keskityttiin edistämään kosteikkojen arvoa linnuston muutonkaisina levähdysalueina.

12 kosteikkoa Suomenlahden pohjoisrannikolla
10 uutta hoito- ja käyttösuunnitelmaa
185 ha uutta avointa ja matalakasvuista rantaniityä
176 ha lisää laidunnettua niityä ja hakamaata
87 ha puuston raivausta niityltä ja rantaluhdilta
76 ha vesitalouden ennallistamista
78 ha mosaiikkimaista avovesialuetta
40 hyönteisallikkoa täplälampikorenoille
1337 supikoiraa ja 400 minkkiä poistettiin

Retkelle kosteikkoon -kirja ja Kosteikkokortit jaettiin kaikkiin Uudenmaan ja Kaakkois-Suomen peruskouluihin ja luontokouluihin
Alueiden virkistyskäyttöä edistettiin lintututorien, lankkupolkujen ja opasteiden avulla

Lisätieto Lintulahdet LIFEsta:
www.ymparisto.fi/lintulahdetlife

Lisätieto "Best of the Best" LIFE Nature project -nimityksestä:

www.ymparisto.fi > Ympäristöministeriö
> Ajankohtaista > Tiedotteet > Tiedotteet 2009 > Kaksi suomalaista luontohanketta Euroopanärkeä

kalatalouden tutkimuslaitoksen Suomen riista-julkaisusarjan numerosta 53 vuodelta 2007.

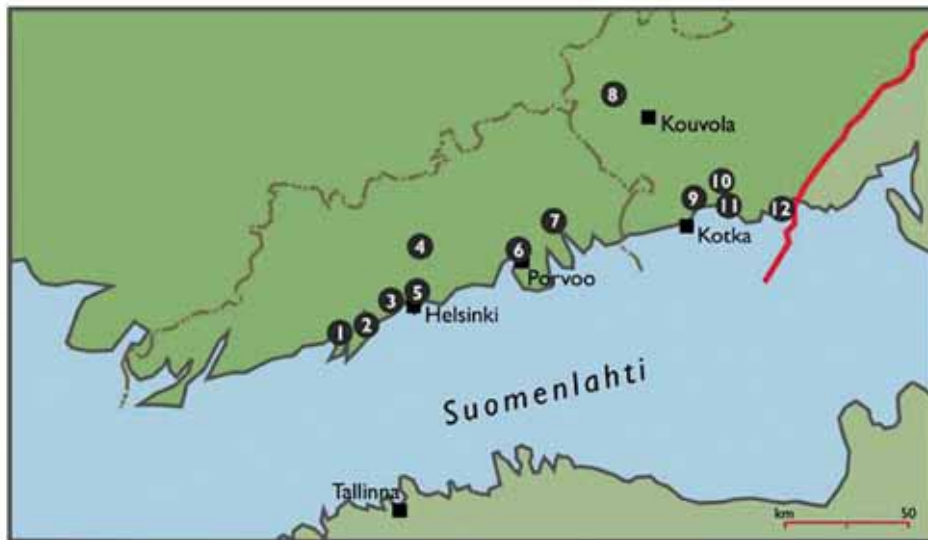
Hanke loppui – luonnonhoito jatkuu

Varsinainen hanke loppui kesällä 2007, mutta luonnonhoitotoimet hankekohteilla jatkuvat edelleen. Peruskunnostetut rantaniityt pidetään avoimina laiduntamisesta tehtyjen erityistukisopimusten ja tarvittaessa täydennysniittojen avulla.

Myös pienpetojen pyyntiä jatketaan hankekohteilla. Uudenmaan kohteilla pyyntien jatkamisesta on sovittu kohteittain pyytäjien kanssa siten, että pyynnistä koituvia kuluja katetaan ainakin Helsingin kaupungin, Uudenmaan ympäristökeskuksen ja Metsähallituksen varoista.

Laajalla yhteistyöllä saadaan aikaan enemmän

Lintulahdet Life -hanke oli esimerkillinen osoitus siitä, että laaja-alaisella yhteistyöllä voidaan saada aikaan paljon enemmän kuin pienen piirin pikkuprojekteilla. Uudenmaan ja Kaakkois-

Lintulahdet Life -hankekohteet

1. Saltfjärden, 2. Medvastö – Stormossen, 3. Laajalahti, 4. Tuusulanjärvi, 5. Vanhankaupunginlahti, 6. Porvoonjoen suisto – Stensböle, 7. Pernajanlahti, 8. Pyhäjärvi, 9. Salminlahti, 10. Kirkkojärvi, 11. Pappilansaari-Lupinlahti, 12. Kirkon-Vilkkiläntura.

Suomen ympäristökeskukset hoitivat hankkeen haastavan koordinaation hienosti ja muut yhteistyötahot toteuttivat lupaamansa toimet suunnitelmien mukaisesti. Hanke lähensi riista- ja ympäristöhallinnon sekä muiden luonnonhoitajien yhteistyötä ja loi pohjaa tuleville yhteisille ponnistuksille. Uudenmaan riistanhoitopiiri haluaakin välittää suurkiitokset hyvästä yhteistyöstä ja uurastuksesta kosteikkoluonnon hyväksi kaikille hankkeessa mukana olleille. Erityiset kiitokset kaikille niille pyyteettömille metsämiehille ja -naisille, jotka aikaa ja vaivaa säästämät-

tä pyysivät, ja edelleenkin pyytävät, minkejä ja supikoiria hankekosteikoilta. Ilman kaikkien yhteistä panosta tässä hienossa hankkeessa ei olisi onnistuttu. On todella hienoa, että Euroopan komissiossa asti on havaittu, että Lintulahdet Life -hanke erottuu LIFE Luonto -hankkeiden massasta positiivisesti.

Teksti ja kuvat: [Visa Eronen](#)
riistanhoidonneuvoja
Uudenmaan riistanhoitopiiri

Supikoiran ravinnon koostumus lintukosteikoilla

Touko-, kesä- ja heinäkuussa kerättyjen supikoiran ulosteiden perusteella uusmaalaisen supikoiran ravinnon koostumus näyttää tältä:

Ravintokohdeluokkien suhteellisten tilavuuksien keskiarvot tutkimusalueittain. Pystyakselilla on prosenttiarvo ja vaaka-akselilla ravintokohteet. Väriselitteessä on suluisa kyseisen alueen nimen perässä analysoitujen näytteiden määrä. Osuudet on esitetty myös kuvaajan alla olevassa taulukossa, koska pienimpiä arvoja ei voi havaita kuvaajasta. Vanhankaupunginlahti on lyhennetty muotoon V.h.k.lahti. Suuriin nisäkkäisiin on luokiteltu piisamia suuremmat nisäkkäät.

Alueiden välinen vaihtelu on suurta, ja oletettavasti vuodetkaan eivät ole siskoksia, vaan supikoiran ravinto koostuu niistä ravintokohteista, joita kulloinkin on helposti saatavilla. Kuvaaja on Visa Erosen Helsingin yliopistolle vuonna 2007 tekemästä pro gradu -tutkielmasta Supikoiran ravinto rehevillä kosteikoilla.

Ravintokohdeluokkien suhteellisten tilavuuksien keskiarvot näytteissä eri tutkimusalueilla koko tutkimusaikana

